У Міністэрстве культуры РБ

Як з Бягомля заказаць кнігу ў Оксфардзе?

Электронная паштовая скрыня для чытача — не фантастыка, а наканаванасць

Магчымсць шырокага доступу да ўсебеларускай і сусветнай інфармацыйнай прасторы для кожнай бібліятэкі і кожнага карыстальніка Інтэрнета — гэта тое, да чаго сёння імкнецца грамадства. Шмат увагі вырашэнню дадзенай задачы надае Міністэрства культуры РБ. Як паведамляла ўжо наша газета, на апошнім пасяджэнні калегіі было разгледжана пытанне "Абстане і перспектывах аўтаматызацыі бібліятэк".

З дакладам выступіў намеснік начальніка ўпраўлеМй ўстаноў культуры і народнай теорчэсц) Уладзімір Шышкін. Аўтаматызацыя бібвггэк гайны, зазначыў ён, пачалася ў 90-ыя гады. Пасяя прыняцця шэрагу нарматыўных заканадаўчых актаў па розных накірунках інфарматызацыі грамадства Міністэрства культуры вызначылаўякасці прыярытэтаўдзейнасці бібліятак іх аўтаматызацыю і фарміраванне інфармацыйных рэсурсаў. Сам працэс інфарматызацыі ў адпаведнасці з загадам па Міністэрсгве "Аб сгеарэнні Рэспублікантай аўтаматызаванай інфармацыйнай бібліятэчнай сістэмы" пачаўся з яе распрацоўкі. Першай гэтую работу, натуральна, пачала Нацыянальная бібліятэка краіны, па рэкамендацыі Міністэрства культуры з 1993 г. да стварэння АІБС на аснове рэгіянальных праграм прысгупілі абласныя бібліятэкі. Раслрацоўкай тыпавога праграмнага забеспячэння ва ўсіх абласцях, акрамя Гомельскай, займаецца навукова-вытворчая фірма "ІНЕАК".

Неаднаразова (у 1995,1998,1999 гадах) стан спраў па аўтаматызацыі і інфарматызацыі бібліятэк разглядаўся на калегіях Міністэрства культуры. У 1998 годзе былі зацверджаны "Праграма інфарматызацыі галіны культуры" і "Праграма работ па падключэнні галіны культуры да сеткі Інтарнета". У адпаведнасці з прынятай у лісгападзе 1991 года пастановай Савета Міністраў краіны "Аб праграме інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь" фінансаванне ўсіх гэтых работ на абласным і раённым узроўні ажыццяўляецца за кошт абласнога і мясцовых бодкэтаў, сродкаў зацікаўленых арганізацый.

На сённяшні дзень, сказаў у сваім д а ш дзе У.Шышкін, дасягнуты пэўныя поспехі. Нацыянальная бібліятэка зараз мае 170 камп'югараў, аб'яднаных у лакальную сетку. Цалкам аўтаматызаваны ўсе абласныя бібліятакі, за выключэннем Брэсцкай, якая з-за недахопу камп'ютараў не можа поўнасцю забяспечыць аўтаматызаваны рэжым абслугоўвання чьпачоў. На дадзены момант інфармацыйныя тэхналогіі прымяняюцца ў 85 працэнтах раённых і гарадскіх бібліятэк, але з-за недахопу фінансавых сродкаў яны набылі і выкарыстоўваюць толькі частку праграмнага забеспячэння, у большасці з іх не ажыццяўляецца абслугоўванне чытачоў у аўтаматызаваным рэжыме. Разам з тым, У.Шышкін адзначыў паспяховую работу цэнтралізаваных бібліятэчных сістэм Мінска, іх цэнтральных бібліятэк па аўтаматызацыі ў поўным аб'ёме. Актуальная задача гэтых бібліятэк — у сціслыя тэрміны абсталяваць свае філіялы неабходнай колькасцю камп'ютэраў і праграмным забеспячэннем. Намаганнямі ўсіх аўтаматызаваных бібліятак сістэмы Міністэрства культуры ствараюцца адзіныя электронныя інфармацыйныя рэсурсы. Акрамя новых паступленняў і рэтраспекцыі - пераводу картачных каталогаў у электронную форму, - фарміруюцца дадатковыя базы дадзеных, у асноўным краязнаўчага характару.

Аснашчанасць абласных бібліятэк камп'ютэрнай тэхнікай - ад 23 да 50 адзінак, у асноўным сучасных мадыфікацый. У цэнтральных гарадскіх і раённых бібліятэках колькасць камп'ютэраў недастатковая. Для пераходу на аўтаматызаваны рэжым у поўным аб'ёме парк машын бібліятэкі павінен налічваць не менш за 5 адзінак. У той жа час звыш 5 камп'ютараў маюць толькі 12 ЦБ, ад 3 да 5 камп'ютэраў - 48 ЦБ, 1 камп'ютэр - 23 ЦБ, не маюць ніводнага Ю раённых цэнтральных бібліятэк у Віцебскай вобласці.

Па прычыне незабяспечанасці патрэбнай колькасцю тэхнікі навыкамі работы на камп'ютэрах пакуль валодаюць ад 50 да 83 працэнтаў работнікаў абласных бібліятэк і ад 16 да 30 працэнтаў супрацрўнікаў цэшральных гарадскіх і раённых бібліятэк. Да гэтага часу не ўдалося ажыццявіць павышэнне кваліфікацыі бібліятэчных кадраў на базе БелДІПК па распрацаванай некалькі гадоў таму комплекснай праграме.

Сёння ўжо можна канстатаваць, што бібліятэкі становяцца важнейшым звяном фарміруемай агульнанацыянальнай інфармацыйнай інфраструюуры. Аднак гэтыя перамены пакуль не набылі масавага характару на ўзроўні невялікіх публічных бібліятэк, філіялаў. Аўтаматызацыя бібліятэчнай сферы патрабуе аюыўнага працы. Толькі тады будае вырашана адна з ключавых сацыяльных задач - стварэнне роўных умоў доступу да інфармацыі для насельніцтва розных рэгіёнаў. Неабходна, падкрэсліў У.Шышкін, распрацаваць Таліновую праграму па інфарматызацыі аб'екгаў культуры на 2004 - 2005 гады і на перыяд да 2010 г.". Неабходна і прыняцце праграмы "Інфармацыйнае тэхналагічнае забеспячэнне новага будынка Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі на 2003 - 2005 гг.", якая павінна рэалізоўвацца ў рамках комплекснай праграмы "Электронная Беларусь". У новым будынку Нацыянальнай бібліятэкі неабходна сгеарыць Інтарнет-партал, які б забяспечваў аператыўную надзейную сувязь НББ як з бібліятэкамі і іншымі ўстановамі нашай краіны, так з інфармацыйнымі цэнтрамі ва ўсім свеце.

Спыніўшыся на пытанні забеспячэння бібліятэк высокакваліфікаванымі кадрамі для ўкаранення новых тэхналогій, дакладчык зазначыў, што ў апошні час у бібліятэках сфарміравалася кола спецыялісгаў, якія добра валодаюць камп'ютарнай тэхнікай, асвоілі праграмнае забеспячэнне. Але разам з гэтым даводзіцца прызнаць: найбольш кваліфікаваныя кадры ў гэтай сферы ў бібліятэкі не ідуць. Свабодны рынак працы дыктуе ше ўмовы, і бібліятакі з-за нізкага ўзроўню заработшй платы на гзтым рынку не канкурэнтаздольныя. Таму асноўная праблема ў сферы павышэння кваліфікацыі персаналу бібліятэк на сёння не столькі ўпадрыхтоўцы новых спецыялтаў, колькі ў перападрыхтоўцы тых, хто ў бібліятэках ужо працуе. З другога боку, найбольш востра стаіць праблема прыцягнення ў бібліятэкі вопытных інжынераў, праграмістаў, філолагаў, якія валодаюць замежнымі мовамі. У іншых сферах дзейнасці гэта найболын аплочваемыя спецыялісты. У адпаведнасці ж з тарыфнай сеткай нашай галіны аклад інжынера-граміста ў бібліятэцы яшчэ ніжэйшы за аклад бібліятэкара. Без вырашэння гэтай адвечнай праблемы эксплуатацыя на сучасным узроўні высокатэхналагічнага абсталявання і праграмнага забеспячэння ў бібліятэках немагчымая.

У абмеркаванні даклада ўзялі ўдзел начальнік упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Тадавуш Стружэцкі, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі РБ Раман Матульскі, генеральны дырэктар навукова-вытворчай фірмы "ІНЕАК" Нінэль Ваднева, дырэктар Магілёўскай абласной аб'яднанай бібліятэкі Ала Васіленка, дырэктар Баранавіцкай цэнтральнай гарадской бібліятакі Людміла Максімовіч, старшыня Беларускай бібліятэчнай асацыяцыі, дырэктар фундаментальнай бібліятэкі БДУ Пётр Лапо, дэкан факультэта дакументна-інфармацыйных камунікацый БДУ культуры Мікалай Яцэвіч.

На шэраг пытанняў давялося адказаць Н.Вадневай. Ці не будзе, напрыклад, у бібліятэк Гомелскай вобласці, якія выкарыстоўваюць праграмнае забеспячэнне спецыялістаў свайго рэгіёна, праблем з уваходжаннем ва ўсеагульную інфармацыйную прастору? Генеральны дырэктар "ІНЕАКа" адказала, што, па вялікім рахунку, не мае значэння чыё праграмнае забеспячэнне. А калі ў Гомельскай вобласці праблемы ўсё ж узнікнуць, фірма гатовая дапамагчы. Зайшла размова аб тым, што, калі фірма *"ІНЕАК"* з'яўляецца галоўным пастаўшчыком праграмнага забеспячэння для аўтаматызацыі бібліятэк, яна павінна адкрыць філіялы па. абслугоўванні ўстаноў у рэгіёнах. Н.Ваднева патлумачыла, што фірма ажыццяўляе абслугоўванне бібліятэк у чатырох формах: у першую чаргу па электроннай пошце, акрамя таго, дае кансультацыі па тэлефоне, спецыялісты фірмы выязджаюць у камандзіроўкі ў рэгіёны, установы культуры самі прывозяць у фірму сістэмныя блокі камп'ютэраў для аднаўлення праграм і камп'ютэрных баз дадзеных. Апошняя форма выкарыстоўваецца, калі абслугоўванне неабходна правесці тэрмінова. "ІНЕАК" гатовы заключаць дамовы з рэгіянальнымі спецыялістамі на абслугоўванне ўстаноў культуры.

...Выказаць свае думкі аб значэнні аўтамагызацыі і інфарматызацыі бібліятэк, падзяліцца ўражаннямі аб абмеркаванні гэтага пытання карэспандэнт "К" папрасіла трох удзельнікаў калегіі.

Раман МАТУЛЬСКІ, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі РБ:

-Для мяне гэтае пыганне надзвычай важнае яшчэ і таму, што цэнтрам інфармацыйнай прасторы, якую ўсе мы сёння ствараем, натуральна, павінна стаць Нацыянальная бібліятэка. Калі мы гаворым аб новай Нацыянальнай бібліятэцы, большасць грамадзян нашай краіны ўяўляе сабе толькі яе будаўніцтва. Між тым, размова ідзе аб комплекснай праграме, якая складаецца з 5-ці асобных праектаў - будаўнічага, інжынернага, тэхналагічнага, дызайн-праекта і сацыяльнага праекта. На калегіі ішла размова аб тэхналагічным праекце і аб распрацаванай Нацыянальнай бібліятакай праграме "Інфармацыйнае і тэхналагічнае забеспячэнне новага будынка Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі". У гэтай праграме першачарговае значэнне надаецца рэтраканверсіі - пераводу картачнага каталога, больш за 3,5 мільёнаў бібліятэчных картак - на электронныя носьбіты. У ідэале сгаіць задача зрабіць так, каб чытач, у якога ёсць доступ да Інтарнета, у любы час сутак у любым кутку Беларусі мог пакарыстацца электронным каталогам Нацыянальнай бібліятэкі і нават зрабіць замову. Але для выканання такой задачы патрабуецца адпаведнае фінансаванне. Праграму, аб якой ідзе размова, мы ўзгаднілі з будаўнікамі, з Нацыянальнай акадэміяй навук, адобрыла яе і калегія Міністэрства культуры. Спадзяёмся і на падтрымку праграмы Саветам Міністраў. Нацыянальная бібліятэка выйшла з таксама з ініцыятывай аб распрацрўцы праграмы "Памяць Беларусі" па аналогіі з праграмай ЮНЕСКО. Размова ідзе аб пераводзе на элекіронныя носьбіты ўсёй найбольш значнай інфармацыі, уключаючы гука- і відэазапісы.

Нінэль **ВАДНЕВА,** генеральны дырэктар навукова-вытворчай фірмы "ІНЕАК":

-Унуфыбібліятэчная аўгаматызацыя - толькі першы крок па ўваходжанні ўсіх нашых бібліятэк і іншых устаноў культуры ў сусветную інфармацыйную прастору і ўсебеларускую інфармацыйную прастору, якую мы ўсе зараз агульнымі намаганнямі ствараем. Сгварэнне элеістроннай інфармацыйнай прасторы патрабуе наяўнасці адпаведнай тэлекамунікацыйнай структуры для забеспячэння скразной сувязі: ЦБС - абласная бібліятэка - Нацыянальная бібліятэка краіны. Аб'яднанне магчымасцей нацыянальных, галіновых, абласных бібліятэк і інфармацыйных цэнтраў прадугледжана ў праграме "Элшронная Беларусь", заданне "Стварэнне карпаратыўнай бібліятэчнай сеткі". Усе ЦБС павінны валодаць хаця б электроннай поштай. Гэта дасць магчымасць шырокага доступу карыстальнікаў да зводнага каталога галоўных бібліятэк рэспублікі, да бясплатных і платных (падпісных) замежных інфармацыйных рэсурсаў. Пры гэтым з'явіцца магчымасць індывідуальнага абслугоўвання дырэктыўных і мясцовых органаў кіравання, навуковых супрацоўнікаў, галіновых спецыялістаў праз стварэнне ў бібліятэках, што маюць выхад у Інтэрнет, персанальных паняовых электронных скрынь для паўнатэкставай дастаўкі дакументаў з любых даступных інфармацыйных крыніц.

Ала ВАСІЛЕНКА, дырэктар Магілёўскай абласной аб'яднанай бібліятэкі:

-Тэма, якая разглядалася на калегіі, вельмі важная, асабліва ў сувязі з тым, што ўзводзіцца новы будынак Нацыянальнай бібліятэкі, мы паўнавартасна ўваходзім у сусветную інфармацыйную прастору, сгеараецца карпаратыўная інфармацыйная прастора галіны. Ад імя ўсіх абласных бібліятэкараў я гаварыла на калегіі аб тым, што мы хацелі б узяць на свае плечы частку задач па стварэнні карпаратыўнай прасторы. Што тычыцца пытання недахопу высокакваліфікаваных кадраў, дык адказ на яго адзін - бібліятэчныя кадры трэба забяспечыць не толькі працоўнымі месцамі, але і адпаведнай іх кваліфікацыі заработнай платай. Таму я, напрыклад, прапанавала Міністэрству культуры звярнуцца да губернатараў з тым, каб у кожнай вобласці быў стюраны спецыяльны фовд заработнай платы асабліва кваліфікаваных спецыялістаў бібліятэк-праграмістаў, загадчыкаў аддзелаў. Такіх у *шш* вобласці знойдзецца чалавек 20 - 30 - не болей. Але рэальная матэрыяльная падтрымка іх дасць магчымасць вырашыць праблему бібліятэчных кадраў хаця б часткова.

●

На калегіі разгледжаны таксама і план рабсм Міністэрства культуры з творчымі саюзамі на наступны год. У абмеркаванні гэтага пытання ўзялі ўдзел прадстаўнікі ўсіх творчых саюзаў, Было адзначана, шю асабліва важнай з'яўляецца карэкціроўка фестывальнай палітыкі міністэрства. Значнае месца ў плане адводзіцца рабоце экспертных саветаў па закупцы твораў мастацтва фарміраванні адпаведных калекцый. Вялікая ўвага ўдзялялася своечасовасці ацэнкі мастацкіх твораў, іх тэарэтычнаму асэнсаванню, шчыльнаму супрацоўніцтву па гэтш тэмах са сродкамі масавай інфармацыі. Запланавана правядзенне шэрагу навукова-практычных канферэнцый па розных накірунках развіцця мастацтва. Прадстаўнікі творчых саюзаў унеслі прапанову правесці ў Мінску вялікае шмашанравае свята з удзелам усіх творчых саюзаў.